

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника *Свет око нас, уџбеник за други разред основне школе на словачком језику*, аутори Зоран Б. Гаврић, Драгица Миловановић, издавач Klett д.о.о., Београд.

Констатује се да је горе наведени уџбеник *Свет око нас, уџбеник за други разред основне школе* превод истих аутора, одштампаног на српском језику, издавача Klett д.о.о. , Београд којег је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу Решењем број: 650-02-00145/2019-07 од 21.5.2019. године.

Уџбеник је подељен садржински на два дела. Први део обухвата три тематске целине: *Други и ја, Култура живљења, Кретање у простору и времену*. Други део садржи поглавља: *Нежива природа, Жива природа и Човек ствара*.

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 - Уџбеник поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке, које се могу лако исправити:

Први део уџбеника:

- страна 4 – у садржају поднаслов „ Саобраћајна средства и објекти “ („ *Dopravné prostriedky a objekty* “) није увучен у односу на наслов лекције Саобраћај („ *Doprava* “);
- страна 5 – адекватнији превод наслова лекције „Научили смо о кретању у времену“ („ *Naučili sme sa o pohybe a čase* “) је „ *Naučili sme sa o orientácii v čase* “;
- страна 10 – у преводу језичке конструкције „ Да би нам живот у групи био пријатан и безбедан... “ („ *Aby spoločný život v skupine bol krajším,...*“) изостављен је превод речи „ безбедан “ („ ... a bezpečnejším, ... “);
- страна 10, 15, 21 и 65 – имена деце у примерима и задацима су измењена;
- страна 11 – величина слова код речи „ одељење “ („ *TRIEDA* “) је промењен;
- страна 12 – изостављање знака интерпункције – запеза у реченици („ *Všetci žiaci a zamestnanci školy sa zúčastňujú v spoločných aktivitách _ akými sú ...*“);

- страна 17 – уместо броја 2 испред другог појма укрштенице понавља се број 1
(„ 1. Otcov brat je môj ...“);
- страна 20 – у задатку бр. 3 реченица „ Кад погрешим: “ („ *Ked’ urobím chybu:* “) није увучена у односу на текст задатка;
- страна 20 – у тексту је погрешно истакнута реч „назив“ („ *názvy* “) уместо речи „ пронађи “ („ *nájdí* “);
- страна 24 – у задатку бр.7 предлог „ поред “ није адекватно преведен („ *Vpíš názov sviatku vedľa daného opisu*“ уместо „ *Vpíš názov sviatku podľa daného opisu* “);
- страна 31 – изостављање превода језичке конструкције „ из часописа “
(„ ... *vystrihnite obrázky domov a budov_ , potom ...*“);
- страна 39 – у тексту је изостављен превод реченице „ Све су то животне потребе људи “;
- страна 40 – неадекватан превод реченица „ Свака улица има назив. “ „ Табла се поставља на почетку улице. “ и „ Распитај се како је твоја улица добила име. “

(„ *Každá ulica má svoje meno.*“; „ *Tabuľa s menom ulice sa vystavuje na začiatku ulice.*“; „ *Zisť, ako tvoja ulica dostala meno.*“ уместо „ *Každá ulica má svoj názov.*“; „ *Tabuľa s názvom ulice sa vystavuje na začiatku ulice.*“; „ *Zisť, ako tvoja ulica dostala názov.*“);
- страна 42 – неадекватан превод језичке конструкције „ назив улице “ („ *názov ulice* “ уместо „ *meno ulice* “);
- страна 48 – превод израза „ сазнај више “ („ *dozved’ sa viac* “) није истакнут тамним словима;
- страна 49 – у тексту је изостављен превод појма „ лука “ („ *prístav* “);
- страна 52 – изостављен је превод текста који се налази у загради („ увек у пратњи одрасле особе “ - „ *vždy za sprievodu dospelých* “);
- страна 52 – неадекватан превод реченице „ Пешак си ако се крећеш по путу “

(„ *Chodec, ak sa pohybuješ po vozovke* “ уместо „ *Chodec, ak sa pohybuješ po ulici pešo* “);

- страна 52 – изостављен је превод дела текста „ ... па опет лево. “ („ *Opatrne pozri vľavo, vpravo a znovu vľavo.*“ уместо „ *Opatrne pozri vľavo a vpravo.*“);

- страна 55 – неадекватан превод значења саобраћајних знакова („ Деца на путу “ и

„ *Забрана саобраћаја за бицикле* “ - „ *Pozor, deti* “ , „ *Zákaz vjazdu bicyklov* “ уместо

„ *Deti na ceste* “ , „ *Zákaz vstupu bicyklov* “);

- страна 57 – неадекватан превод значења саобраћајног знака „ ... саобраћаја за бицикле “ („ ... *vjazdu bicyklov* “ уместо „ ... *vstupu bicyklov* “);

- страна 62 – изостављен је превод реченице „ Време проведено у природи чини детињство срећнијим! “;

- страна 63 – у тексту тамним словима није у потпуности истакнут појам „ временске непогоде “ („ *nepriaznivé poveternostné podmienky* “);

- страна 64 – сувишно слово x код превода језичке конструкције „ у потрази “

(„ *hľadani* “ уместо „ *hľadanih* “);

- страна 68 – у задатку бр. 7 изостављен је превод језичке конструкције „ па опет “ и црта за допуњавање реченице;

- страна 77 – у задатку бр. 5 превод речи „ повежи “ није истакнут тамним словима

(„ *pospájaj* “);

- страна 82 – изостављање слова и код превода језичке конструкције „ од давнина “ („ *dávnych čias* “ уместо „ *dávnych čas* “);

- страна 92 – у задатку бр. 2 тамним словима истакнута је реч „ описе “ („ *opisy* “ уместо речи „ повежи “ („ *pospájaj*“);

Други део уџбеника:

- страна 2 – имена аутора илустрација и фотографије су погрешно наведена

(додата су имена аутора Владимир Винкић и Михаило Гачић за илустрације односно име аутора Горан Сивачки за фотографије а изостављено: Wikipedia (аутор: Gmihail, Creative Commons лиценца);

- страна 8 – изостављен је превод реченице „ Али исто тако и жива природа учествује у настајању и обликовању неживе природе. “;
- страна 18 – изостављен је превод језичке конструкције „... и средстава за прскање...“;
- страна 19 – неадекватно је преведен појам „ спирање земљишта “ као еолска ерозија („ *V prírode rastliny zabraňujú odnosu pôdy vodou.* “ уместо „ *V prírode rastliny zabraňujú odnosu pôdy vetrom.* “);
- страна 21 – у преводу појма „ речна долина “ изостављен је превод придева „ речна “ („ *Riečna dolina ....* “ уместо „ *Dolina ...*“);
- страна 24 – у тексту је тамним словима истакнут превод целе реченице „ Како настају текуће воде? “ уместо њеног дела („ *Ako vznikajú tečúce vody?* “ уместо „ *Ako vznikajú tečúce vody?* “) и погрешно је истакнута реч „ избија “ („ *vyviera* “);
- страна 27 – задатак бр. 7 је погрешно формулисан, уместо сунчеве топлоте, наводи се сунчева светлост („ *Najviac slnečného tepla je ....*“ уместо „ *Najviac slnečného svetla je ...*“);
- страна 27 – имена деце су у задатку измењена;
- страна 27 – знак интерпункције налази се на почетку реда („ *Prehĺbenina, ktorou tečie rieka, je _____* “);
- страна 29 и 30 – у задатку бр. 6 и 7 слова Т и Н односно слова Т и С нису у тексту истакнута („ S “ - „ N “ и „ T “ и „ S “);
- страна 33 – текст испод фотографије на којој је приказана љубичица („ *fialka* “) није центриран;
- страна 35 – наводи се задатак који није превод текста из уџбеника - ученици треба да ставе на уста кесу и посматрају шта се дешава приликом дисања („ *Vezmi si čisté vrecúško. Polož ho na ústa a pozoruj, čo sa stáva pri vdychu a čo pri*

výdychu.“);

- страна 39 – наводи се реченица која није превод текста из уџбеника („ *Na rozdiel od živočíchov, ktoré sa o svojich potomkov starajú kým nevyrastú, človek častokrát zostáva žiť v spoločenstve s rodičmi aj keď vyrastie.* “);
- страна 40 – изостављен је превод дела реченице у вези функције листа - упијања сунчеве светлости („ *Првенствено служи за упијање сунчеве светлости ...*“);
- страна 42 – додата је фотографија четинара;
- страна 42 – није извршен адекватан превод текста у вези лишћара, у преводу се лишћари дефинишу само као дрвеће коме у јесен лишће жути и опада („ *Opadavé stromy sú stromy, ktorým listy v jeseň žltnú a padávajú.* “);
- страна 43 – у преводу су додати примери коштуњавих плодова (орах, лешник) („ *... kôstkovité plody (orech, lieskovec).*“);
- страна 43 – превод задатака бр. 5 и бр.6 дат је обрнутим редоследом, у задатку бр. 5 наводи се захтев да се наведу три биљке које имају зељасто стабло а у задатку бр. 6 које имају дрвенасто стабло;
- страна 44 – код превода је скраћен пример производа од брашна („... проја, гриз, качамак/палента...“);
- страна 48 – изостављен је превод језичке конструкције „ ... и високој трави.“ („ *... pohybovať vo vode.* “);
- страна 52 – у преводу је проширен опис јазавца („ *... a v ktorej si robí zásoby potravín na zimu.*“);
- страна 53 – у преводу је начин живота и исхране дивље патке и чапље дат уопштено без истицања разлика у начину њиховог живота, већ супротно („ *Volavky a divé kačky si robia hniezda vo vysokej tráve. Živia sa rybami, žabami a drobnými živočíchmi, ktoré žijú vo vode.* “);
- страна 55 – тамним словима није истакнут појам „ станарице “ („ *nestahovavé vtáky*“);
- страна 55 – у преводу су додате реченице у вези митарења („ *Týmto vtákom sa v*

priebehu roka mení perie, a tak sa prispôsobujú teplejšiemu a chladnejšiemu počasiu.“ односно „ *Tieto vtáky sú prinútené žiť neustále v teplých krajoch, lebo sa im perie nemení a nie je v zime hustejšie.* “);

- страна 60 – у задацима бр. 1 под б), 3 под б) и 5 двотачка није истакнута зеленом бојом;
- страна 62 – у задатку бр.7 тамним словима је истакнута реч „ опиши “ („ *opíš* “) и додат текст у вези описа изгледа гуске („ *Na prstoch má plávacie blany, ktoré jej pomáhajú pri...*“);
- страна 63 – изостављање слова „ о “ („ *Kto sa stará o ovce, kým sa pasú ?*“);
- страна 63 – код описа овце додата је реченица у вези изгледа овна („ *Baran na hlave má silné rohy.*“);
- страна 67 – додата је реченица која није превод текста из уџбеника у вези изгледа животиња у летњем периоду („ *Nest'ahovavé vtáky už nemajú husté perie a živočíchy nemajú hustú srst.*“);
- страна 69 – додата је реченица која није превод текста из уџбеника у вези изгледа птица у зимском периоду („ *Nest'ahovavé vtáky našuchoria perie, je hustejšie.*“);
- страна 71 – у преводу задатка бр. 8 налог је промењен и односи се на поређење изгледа перја голуба и ласте у јесен („ *Vysvetli, prečo má holub v jeseň hustejšie perie a lastovička nemá.* “);
- страна 71 – у задатку бр. 10 израз „ краће “ у преводу је замењен са својим антонимом „ дуже “ („ *Dni sú stále kratšie a chladnejšie.* “ уместо „ *Dni sú stále dlhšie a chladnejšie.* “);
- страна 73 – у задатку бр.7 слова „ В “ и „ D “ („ З “ и „ Д “) нису истакнута тамним словима;
- страна 74 – у задатку бр. 8 налог „ повежи “ и „ напиши “ („ *pospájaj* “ ; „ *napíš* “) истакнути су тамним словима;
- страна 78 – у тексту тамним словима није истакнут појам „ (тврди) материјали “ („ *tvrdé materály* “) и обрнуто, истакнуте су речи „ месити, увртати, савијати “ –

„ miesiť, skrúcať, ohýbať “ и „ направите “ („ vyrobte “);

- страна 82 – није извршен превод реченице „ Битна одлика метала је топивост која омогућује пречишћавање, ливење и мешање с другим металима.“;
- страна 82 – превод задатка бр. 1 разликује се од датог текста и налог се не односи на поређење дрва и метала („ Čím sa podobajú a čím odlišujú jednotlivé materiály?“);
- страна 87 – није извршен превод реченице „ Гума је еластична .“;
- страна 89 – граматичка грешка, погрешно уписано слово „ ú “ уместо „ ť “ („ ktorý majú ... уместо „ ktorú majú “).
- страна 92 – уместо израза за пластичну чашу употребљен је превод за пластичну флашу („ ... plastová fľaša ... “);

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4. Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења. На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.